

PÁLYÁZAT! PÁLYÁZAT! PÁLYÁZAT!

Az 1978. évi Országos Néprajzi és Nyelvjárási Gyűjtőpályázat eredményjegyzéke

A XXVI. Országos Néprajzi és Nyelvjárási Gyűjtőpályázatra összesen 238 pályamunka érkezett: 87 ifjúsági és 151 felnőtt pályázó munkája. 1978-ban nem voltak diáknapi rendezvények, ezért az előző évhez képest kevesebb ifjúsági dolgozat készült. A különféle kérdőívekre összesen 46 választ kaptunk.

Az Országos Bíráló Bizottság dr. Tóth István akadémikus elnökletével a felnőtt tagozatban 3 kiemelt I. díjat, 13 I. díjat, 8 II. díjat és 25 III. díjat; az ifjúsági tagozatban 1 kiemelt I. díjat, 3 II. díjat és 6 III. díjat; a beérkezett kérdőívekre pedig 9 különféle díjat és jutalmat ítélte oda. Így 68 pályamű — az anyag 17%-a — részesült magasabb díjazásban.

A pályaművek megyei megoszlása nem arányos és egyenletes; a legtöbb munka Borsod-Abaúj-Zemplén megyéből érkezett (36), ezt követte Szolnok megye (32) és Pest megye (27). Bács-Kiskun megyéből egyetlen pályamunkát sem kaptunk, és meglehetősen kevés készült Hajdú-Bihar megyében (4), Komárom megyében (2) is.

A beérkezett dolgozatok tematikus megoszlása jól tükrözi a pályázók érdeklődését. Névtani, nyelvjárási téma 15%, hiedelem, gyógyítás 9%, népköltészet 7%, szokások 14%, társadalom 14%, építkezés, település 6%, gazdálkodás 14%, községmonográfia 5%, népi technika, kismesterség 14%, egyéb, a fenti csoportokhoz nem sorolható témák 1%. Figyelemre méltó és örömdetes, hogy a népi társadalom kutatása egyenlő súlyt kapott a korábban legjobban kedvelt és kutatott területtel, a szokással. A falumonográfiák szaporodása a helytörténeti kutatások fellendülésére utal. Ezeket a vállalkozásokat azonban túlméretezetteknek látjuk, és azt javasoljuk, hogy az adott község történetéből csak egy-egy rövidebb időszak felvázolására vállalkozzanak, így alapos feltáró munkát végezhetnek. A mi pályázatunkra csak a néprajzi monográfiákat küldjék, a községmonográfiák a történeti pályázatokra nyújtandók be.

1978-ban pályázóink 6 különböző témában töltötték ki kérdőíveket; sajnos a javasolt méhészeti témaköre nem vonzotta pályázóink figyelmét.

Eredményjegyzékünkben felsoroljuk mindazokat a pályázókat, akik országos díjakat érdemltek, akkor is, ha pénzübeli díjkiegészítésben nem részesültek, mivel az országos díjnak megfelelő összeget már megyei szinten megkapták.

Köszönjük pályázóinknak kutató- és adatfeltáró munkájukat, s reméljük, hogy a következő években is gyarapítják ismereteikkel a néprajz- és nyelvtudományt.

KERDŐÍVVALASZOK; kiemelt I. díj: AVAS Kálmánné, Pankasz — Dr. KOVÁCS Jenő, Szombathely — **I. díj:** ELEK Pál, Hódmezővásárhely — KOVÁCS Judit, Táplán-szentkereszti — **II. díj:** DARÓCZI Márta, Szeged — **Felémelt III. díj:** PERIK Zsuzsa, Dunaföldvár — **III. díj:** PANCZEL Józsefné, Csanádpalota — SZÜCS Judit, Tárpa — TASI Éva, Kecskemét.

RAJZPÁLYÁZAT: özv. MACZÓ Mihályné, Szentendre: Lakodalom, Nyomatás.

PÁLYAMUNKÁK, FELNÖTT TAGOZAT:

Kiemelt I. díj: CSETÉNYI Mihályné—CSETÉNYI Amália, Csépa: Bábaskodás, szülés és hiedelmek; Tiszazugi-tiszamenti növények — FEHÉR Zoltán, Bács: Bácsyái népmesék I—II. — SÜLE Sándor, Révfülöp: GERMELJÁTÉKOK KERTÁN; TÁJSZÓTÁR.

I. díj: BOGNÓCZKY Gézané, Csopak: Harminckét év a bukovinai székelyek között — CZECZEI SZÜTS Sándorné, Budapest: Adatok Veszény község történetéhez 1284—1944 — CSUKA Zsuzsa, Budapest: Nagydobszai textilek — GELENCSE JÓ-

zsef—G. MATOVICS Mária, Székesfehérvár: Az alsószentmártoni sokac népviselet főbb vonásai — HAGYMÁSY Sándor, Mezőtúr: A türkevei társadalom típusai; A mezőtúri aratás — HIDVEGI Lajos, Cegléd: Pusztabokrok — KOPPÁNY János, Tótkomlós: Népi foglalkozások — NAGY Géza, Karcsa: Földrajzi nevek a Bodrogközben — RÁCZ Lajos, Gyoma: Paraszt-sors — SEBESTYEN Adám, Kakasd: Bukovinai andrásfalvi népmesék II. — SZABÓ József, Bük: A szőlőművelés és a borkészítés hagyományai Csepregen és a Répce vidékén — VAS Tibor, Kondoros: Népi építészeti emlékek a Bódva völgyében — VARGA Katalin, Debrecen: Egy régi mesterség műszókincese — VÓÓ Imre, Szigetszentmiklós: Zsidótemető Szigetszentmiklóson 1890—1978.

II. díj: BÓDI Mária, Budapest: Női viselet a századfordulótól napjainkig Esztergályban — Dr. FARKAS György, Gödöllő: Gidres-gódrös Mogyoród I—II. — NAGY Mari—VIDÁK István, Gödöllő: Tyukodi kosarasok — NEMETH Gyuláné, Győrvar: Ragadványnevek keletkezése és továbbélése Győrvarott — SZALÓKY Károly, Adorjánháza: Adorjánháza és Egeralja földrajzi nevei — SZÜCS Judit, Szeged: Kovácsok és bográrok Szentescen — VONGREY Béla, Salgótarján: Tar földrajzi nevei — ZAJOS Ernő, Budapest: Az én falum (Ragadványnevek és csúfnevek Hetényben).

III. díj: ALMÁSSY Dénes, Tokaj: A tiszai fahajók építése és szakszavai — BAKA József, Kemenesszentpéter: Népi gyógyítás Kemenesszentpéteren — BEREL Sándor, Miskolc: Szabolcs község földrajzi nevei; Balsa község földrajzi nevei — BÍRO Ferencné, Budapest: Egy zsellérfalu népének lelkivilága — DOBOSY László, Ózd: Susai lakodalmi szokások; Temetési szokások Bolyokon és Hódoscsépányon; Sírverssek, sírfeliratok; Festett asztalosmunkák a Sajó mentén és Hegyközben (ifj. Dobosy Lászlóval) — Dr. FAGGYAS István, Ózd: A XVIII. század végi belső és külső széki bírások Kelemérben — Dr. FAGGYASNÉ KAIL Katalin, Ózd: Családtörténeti feljegyzések az árvi gyolcsosok letelepedéséről és életéről — FRUCHT József, Dombóvár: Meine Mundart — HACSAVECZ Béla, Visonta: Szlovák neveinkben történetünk van rejtjelezve — HOLLÓS Lászlóné, Hővej: Hővej népművészete — Dr. HORVÁTH István, Pápóc: Pápóc a középkori oklevelek tükrében — KATONA Lászlóné, Budapest: A farsanghoz kapcsolódó népszokások Csíkbán; Helynevek — KERÉNYI Dóra—GARFAY András, Budapest: Magyar gémeskútak — MOLNÁR István, Jászszentandrás: A kánai mennyegző nyomában a Jászságban — MOLNÁR László, Páka: Szőlőművelés a Páka környéki hegyekben — NASZÁLY Sándor, Dunavecse: Tiszaeszlár földrajzi nevei — PAPP Imre, Kiskundorozsma: Disznóölés; Házi kenyérsütés; Lakodalom — SPERLNE GERZANICS Magdolna, Tatabánya: Gyermekjátékok és gyermekekkel kapcsolatos szokások, hiedelmek három Komárom megyei szlovák faluból — DR. SZABÓ Lajos, Taktaszada: Szathmárnémeti Mihály néprajzi hagyatéka — Dr. SZELENYI Lórántné, Győr: Nagyörzöny nemzetiségi múltja — SZENTI Tibor, Hódmezővásárhely: Betyűrvilág a Dél-A. földön — SZUROMI Józsefné, Szarvas: Szarvas határának és belterületének földrajzi nevei — VÁRAMI Zoltán, Jászkóhalma: Mi így látszottunk... — ZELENÁK István, Tokaj: Egy taktaközi község földrajzi nevei — ZSOLDOS István, Kisújszállás: Gazdasági és társadalmi viszonyok vizsgálata Kisújszálláson az 1863. évi aszály kapcsán.

IFJÚSÁGI TAGOZAT:

Kiemelt I. díj: FRIED Katalin—HOLLÓS János—KISS Ildikó—KULCSÁR Ágnes, Budapest: Veres Pálné Gimnázium; Hévízgyörki monda I—II.

II. díj: KOBELA Mária, Szolnok, Vásárhelyi Pál Szakközépiskola: A hagyományos paraszti gazdálkodás ismeretanyaga és szókincese Jászsáoszszentgyörgyön — MIKLYA Zoltán, Csorvás: Adatok a szeghalmi szőlőtermesztés történetéhez és hagyományos építkezéséhez — Rákóczi Ferenc Szakközépiskola Onképzőköre, Vásárosnamény: Beregdaróc község földrajzi- és birtoknevei.

III. díj: BANOS Julianna, Pásztó; Mikszáth Kálmán Gimnázium; Ecsegi lakodalom — ISTVÁN Erika, Budapest, I. István Gimnázium; A csányi dinnyések — GYIMESI Zoltán, Szeged. JATE Gyakorló Gimnázium; Kistelek község belterületének és határának földrajzi nevei — KOTICS József, Pécs, Széchenyi Gimnázium; A hagyományos paraszti gazdálkodás ismeretanyaga és szókincese Vasason — PREGER Gyula, Győr, Révai Miklós Gimnázium; Rábacsanak földrajzi nevei — SIMOTICS Rózsa, Dombóvár, Gógós Ignác Gimnázium; Egy paraszttasszony élete.

Néprajzi Múzeum

PÁLYÁZATI FELHÍVÁS

A Néprajzi Múzeum, az MTA Nyelvtudományi Intézete és a Szabadtéri Néprajzi Múzeum a Hazafias Népfront és a KISZ KB támogatásával, a megyei tanácsok és múzeumi szervezetek közreműködésével meghirdeti az 1979. évi

XXVII. ORSZÁGOS NÉPRAJZI ÉS NYELVJÁRÁSI GYŰJTŐPÁLYÁZATOT.

Pályázni lehet:

- A. Helyszíni gyűjtésen alapuló, vagy a paraszti élet saját tapasztalatán (esetleg levéltári kutatáson) nyugvó, eredeti ismeretanyagot tartalmazó munkával, amely nyomtatásban még nem jelent meg és más pályázaton nem szerepelt. A pályázóknak ajánlatos egy, a Néprajzi Múzeumtól postai úton igényelhető kérdőívet is kitölteni.
- B. A Néprajzi Múzeum által kibocsátott, a B. pontban felsorolt kérdőívekre adott válaszokkal.

A. Témakörök:

1. Néprajzi Múzeum:

a) *a paraszti élet megváltozása egy faluban* (Az egyéni gazdálkodásról a kollektív gazdálkodásra való áttérés következtében történt változások — gazdálkodásban, állattartásban, társadalomban, szokásokban és mentalitásban); b) *Parasztönéletrajzok, naplók és levelek*; c) *A magyarországi nevezetiségek néprajza*; d) *A paraszti élet emlékeit őrző régi (családi) fényképek és rajzok, valamint gyermekrajzok*; e) *Szabadon választott néprajzi témák.*

2. MTA Nyelvtudományi Intézet:

a) *Személynevek* (ragadványnevek, keresztnévek, becenevek); b) *Állatnevek, állatszólítók* (üző, terelő, hívó szavak); c) *Helynevek* (új gyűjtesek, esetleg korábbi gyűjtesek kiegészítése).

3. Szabadtéri Néprajzi Múzeum:

a) *Telekelrendezés* (parasztporták, tanyák és telkek jellegzetes elhelyezkedése egy településen, porták belső rendje, felmérések, alaprajzok, berendezések leírásával); b) *Kapuk és kerítések*; c) *Tárgyfelfutató és bejelentés igényelt nyomtatvány alapján* (kiemelt területek: Alföld, Zala, Vas, Veszprém, Fejér megye).

A pályamunkát két azonos tartalmú és kiállítású (azonos fotókkal, fonetikus bejegyzésekkel stb.) —, lehetőleg gépcelt *példányban* kell beküldeni a gyűjtőhely szerint illetékes *megyei múzeumigazgatóság* címére. A parasztönéletrajzokat, a kitöltött kérdőíveket és a tárgyfeltáró nyomtatványokat elegendő egy, kézzel írott példányban elkészíteni, ezek közvetlenül a *Néprajzi Múzeumba* küldendők. (Budapest 1055, Kossuth Lajos tér 12.) A névtani és nyelvjárási témájú pályamunkák készítésében a következő címen igényelhetők útmutatók: *Hajdú Mihály*, ELTE, Budapest 1364, Pf. 107.

A pályázat nyílt, azon bárki részt vehet. Egy pályázótól több pályamunkát is, és több pályázó vagy szakkör által közösen készített pályamunkát is elfogadunk. A gyűjtők a szakirodalmat elsősorban tájékozódás, gyűjtési szempontok kialakítása céljából használják, a pályamunkákban a hangsúlyt a *saját maguk által gyűjtött anyag* közlésére vessék. Nem lehet a pályázaton doktori értekezésekkel, továbbá olyan kéziratokkal részt venni, amelyek elkészítését hivatalos munkaterv írja elő.

A Néprajzi Múzeumba 1979. szeptember 30-ig be nem érkezett pályamunkák az országos döntőn nem vehetnek részt. A pályamunkát *teljes névvel és pontos címmel* kell elküldeni. A pályázatnak ifjúsági és felnőtt tagozata van.

A pályamunkák megyei és országos szinten kerülnek elbírálásra és díjazásra. A megyei pályadíjakat a megyei felhívások tartalmazzák. Az országos döntőre beérkezett pályamunkákat a fenti témakörön belül rangsoroljuk és egymáshoz viszonyított értékük szerint díjazzuk, figyelembe véve a megyei szinten elért díjösszegeket. A pá-

lyamunkák az országos döntőn tehát összetett díjazásban részesülnek. Az összetett díj a megyénéi nyert díjból és az országos döntőbizottság által megítélt díjkiegészítésből áll.

A megyei díjakat a következő felső szintig egészítjük ki: I. díj: 3000 Ft, II. díj: 2500 Ft, III. díj: 1500 Ft. A díjak többszörösen is kiadásra kerülnek, a díjakon kívül pénz- és könyvjutalom is nyerhető.

B. Azok, akik kérdőívvel kívánják pályázni, a következő kérdőíveinkből választhatnak és postai úton igényelhetnek a Néprajzi Múzeumból: Selmeczi Kovács Affila: A csőrök építése és használata (4. sz.); Juhász Antal: Tanyai telekelrendezés (3. sz.); Boross Marietta: Kertészeti építmények, csószkunyhók (7. sz.); Varga Zsuzsa: Szakrális emlékek (8. sz.). Javasolt kérdőívek: Balassa M. Iván: Méhesek, Juhász Antal: Tanyai telekelrendezés (a Nagyalföld területén).

A kérdőívek pontos és hitelt érdemlő válaszait egy példányban közvetlenül a Néprajzi Múzeumba kell küldeni szeptember 30-ig. A kérdőívek díjazásánál nem tesszünk különbséget felnőtt és ifjúsági pályázók között. Felhívjuk mindazok figyelmét, akik önálló dolgozataikkal az elmúlt években helyezést nem értek el, kapcsolódjanak be a kérdőíves gyűjtésbe, ahol nagyobb valószínűséggel részesülhetnek jutalmazásban.

Kérdőívek díjazása: I. díj: 500 Ft, II. díj: 300 Ft, III. díj 200 Ft.

Aki egy kérdőívet több községben is feldolgoz, vagy bő rajz és fénykép kiegészítést ad kérdőívéhez, kiemelt I. díjat, 1000 Ft-ot nyerhet.

Beadási határidő: 1979. szeptember 30. Eredményhirdetés országos szinten 1979. decemberében lesz.

Néprajzi Múzeum

Heves megyei fényképezési akció

A Hazafias Népfront Heves megyei Bizottsága, Heves megye Tanácsa, a KISZ Heves megyei Bizottsága, a Szakszervezetek Heves megyei Tanácsa, a Fogyasztási Szövetkezetek Heves megyei Szövetsége, a Heves megyei Mezőgazdasági Termelőszövetkezetek Területi Szövetsége, az Ipari Szövetkezetek Heves megyei Szövetsége, a Heves megyei Múzeumok Igazgatósága és a Heves megyei Levéltár

„JELENRŐL A JÖVŐNEK” — Heves megye 1979-ben

címmel fényképezési akciót hirdet a Magyar Tanácsközlársaság kikiáltásának 60. évfordulója tiszteletére.

Az akció célja olyan, eddig közgyűjteménybe nem került fényképfelvételekből álló fotógyűjtemény létrehozása társadalmi összefogással, amely alkalmas Heves megye jelenének hű bemutatására, segíti a települések mai értékeinek feltárását, számba vételét, s a jövő társadalom-, illetve történelmi kutatásának is nagy értékű forrásanyaga lesz.

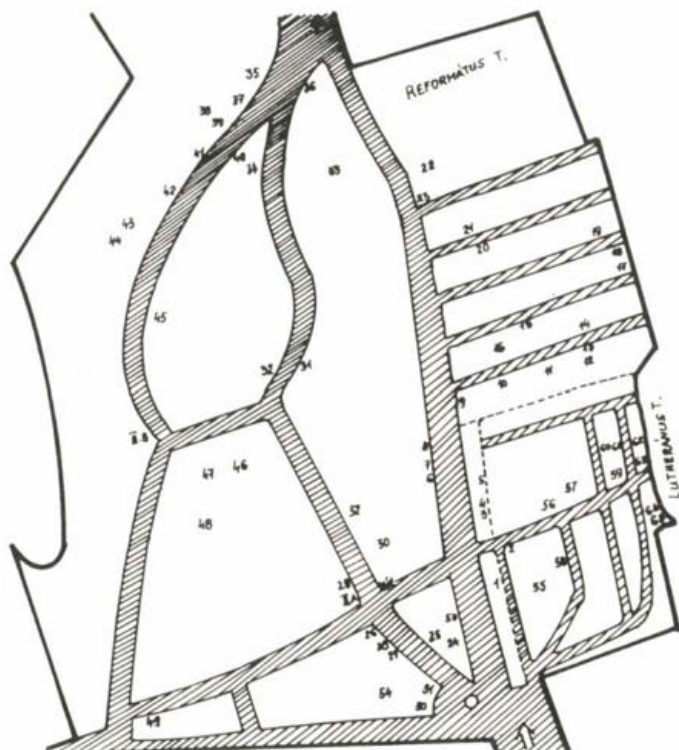
Az illetékes tanácsok — a Hazafias Népfront-bizottságok mozgalmi támogatásával, együttműködve a meghirdető szervek helyi képviselőivel — gondoskodjanak arról, hogy a település minden fontos és jellemző értéke megörökítésre kerüljön, s ez a település önismeretét, a lakosság közművelődését, érzelmi-értelmi kötődését is szolgálja.

A felvételek rögzítsék az egyes települések mai hű képét, lakosainak napi életmódját, témái öleljék fel a politikai, a gazdasági, a kulturális tevékenység minden jelentős területét. E célok megvalósításához egy-egy termelőegységről (üzem, vállalat, szövetkezet), intézményről, településenként különböző témakörökből 60—60 felvétel készítése (adott esetben kevesebb is) elegendő.

A negatív és a pozitív felvételeket, valamint az ezekre vonatkozó leírásokat 1979. december 31-ig kell eljuttatni a területileg illetékes tanácshoz, ahonnan az egyesített anyag az egri Dobó István Vármúzeum fotótárába kerül. A fényképek megőrzése, továbbí felhasználása, a közgyűjteményekre érvényes jogszabályok szerint történik.

A KOLOZSVÁRI HÁZSONGÁRDI TEMETŐ KLASSZIKUS RÉSZE
(Készült: 1975-ben)

1. VERESS Ferenc — bőrgyógyász
2. MAUKSCH-kripta — gyógyszerész
3. DONOGÁNY } család neogótikus
4. LABORFALVI BERDE } kriptája
5. BÍRO János — gyógyszerész
6. HATIEGANU I. — tüdőspecialista
7. SZOPOS Klára — festőművész
8. DANIELLO Leon — tüdőspecialista
9. KORBULY-kripta—BARCSAY Domokos — „adomázó fejedelem”
10. PAGET-kripta — orvos, jótékonykodó, angol kir. csal. tagja
11. MÁRKOS András — szobrászművész
12. PÁKEY Lajos — építész
13. MOLL Elemér — építész
14. JÓZAN Miklós — unit. püspök, zeneszerző, költő
15. JOSIKA Miklós — író
16. VÁSÁRHELYI János — ref. püspök
17. OTROK FERENC — operacénekes
18. JANCSÓ Elemér — írodalmár, színház-történész
19. VARGA Béla — unit. püspök
20. PURJESZ Zsigmond — belgyógyász
21. PÓSTA Béla — régész
22. BERDE Mária — író
23. KENESSEY Béla — ref. püspök
24. SZOPOS Sándor — festőművész
25. KEDVES István — plebánus
26. KENDE János — marianumi ny. r. prof.
27. SZENTGYÖRGYI István — színművész
28. JANKOVICS Jenő — színgazgató
29. POÓR Lily — színművész
29. KOLESZAR Endre — orvos
30. DSIDA Jenő — költő
31. JAKAB Elek — történész
32. HEINRICH Józsa — képzőművész
33. KENDEFFY Ádám — sportoló, társ. szervező
34. JORDÁKY Lajos — író, publicista, egy. tanár
35. BRASSAI Sámuel — polihisztor
36. BETHLEN Gergely — garibaldista
37. LABORFALVI BERDE Mózsza — adakozó (Unit. Koll.)
38. BÖLÖNI FARKAS Sándor — író
39. RUZICKA György — a kv.-i Zeneműv. Főisk. alapítója
40. SZENTIVÁNI Mihály — költő
41. KRIZA János — folklórgyűjtő
42. BARRA Imre — orvos
43. KELEMEN Lajos — történész
44. KÖPECZI SEBESTYÉN József — heraldikus
45. PATAKI Sámuel — orvos, kir. tanácsos
46. CSEH Gusztáv, id. — grafikus
47. NYÁRÁDI ERASMUS Gyula — biológus
48. M. TÓTFALUSI KIS Miklós — nyomdász, író
49. SZENCZAI Molnár Albert — bibliafordító
50. SIGMOND Elek — az I. kr. gyáros neoklassz. mauzol.
51. KOVÁCS Gyula — színművész
52. SZABEDI László — író
53. GAÁL Gábor — publicista, kritikus
54. Id. XÁNTUS János
55. De GLADIS — sirkert adományozó, angol kir. csal. tagja
56. GYÖRGY Lajos — történész
57. LÁSZLÓ Dezső — ref. lelkes
58. KISS Elek — unit. püspök
59. BRÜLL Emánuel — ref. gimn. tanár
60. KUUN Géza — az MTA elnöke, orientalista
61. BRANDT József — sebész
62. REMÉNYIK Sándor — költő
63. LÁM Béla — író
64. SZENTIMREI Jenő — költő
65. FERENCZY Zsuzsi
65. MELTZI Hugó — Petőfi-kutató

